

THE DEMOGRAPHICS OF INNOVATION: WHY DEMOGRAPHIC IS A KEY TO THE INNOVATION RACE

วิจารณ์หนังสือโดย
จำเนียร ราชแพทยาคม

ชื่อหนังสือ : The demographics of innovation: Why demographic is a key to the innovation race

ผู้เขียน : Liang, James Jianzhang

สำนักพิมพ์ : WILEY พิมพ์ครั้งที่ 1, ปี 2018 จำนวน 246 หน้า

ISBN 978-1-119-40892-5

ประวัติผู้เขียน

James Liang เป็นทั้งนักธุรกิจชั้นนำ เป็นที่ปรึกษาและเป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่ประสบความสำเร็จ เขาเป็น ผู้ร่วมก่อตั้ง และยังเป็นประธานบริหารของคณะกรรมการ Ctrip.com (NASDAQ:CTRP) ซึ่งเป็นบริษัทท่องเที่ยวออนไลน์ที่ใหญ่ที่สุดที่มียอดขายสูงสุดในปี 2006 และยังเป็นบริษัทท่องเที่ยวออนไลน์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของจีนนับตั้งแต่ปี 2003 นอกจากนี้เขายังเป็นศาสตราจารย์ทางด้านเศรษฐศาสตร์ประจำมหาวิทยาลัยปักกิ่งในด้านการศึกษาศึกษาในห้องเรียนเด็กจีนอัจฉริยะที่ Fudan University ตั้งแต่อายุเพียง 15 ปี สำเร็จปริญญาตรีและโทจาก Georgia Institute of Technology และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกทางด้านเศรษฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ดในปี 2011 เคยตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการ ในวารสารทางด้าน

เศรษฐศาสตร์ระดับแนวหน้าหลายฉบับ (เช่น The Quarterly Journal of Economics และ The Journal of Political Economy) นอกจากนี้ยังเขียนหนังสือเกี่ยวกับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับประชากรศาสตร์และนวัตกรรม เขาเขียนหนังสือ ชื่อ "China Needs More Babies" ซึ่งนับเป็นหนังสือเล่มแรกที่ดีพิมพ์ในสาธารณรัฐประชาชนจีนที่วิจารณ์นโยบายมีบุตรคนเดียวอีกด้วย ในฐานะที่เขาเป็นนักเศรษฐศาสตร์ ที่ได้รับการฝึกฝนมาอย่างดีและยังเป็นผู้ก่อตั้งบริษัทอินเทอร์เน็ต เขาจึงสามารถนำมุมมอง ทางธุรกิจและความเป็นนักวิชาการ มาเชื่อมโยงกับมุมมองเรื่องประชากรศาสตร์และนวัตกรรมที่น่าสนใจและอยู่ในระดับแนวหน้าในระดับโลก

ลักษณะหนังสือ

หนังสือ "The Demographics of Innovation: Why Demographic is a Key to the Innovation Race" เป็นมุมมองที่น่าสนใจในเชิงของการกำหนดนโยบายสาธารณะและการจัดการกับสถานการณ์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของรัฐโดยรวม บุคคลหลายฝ่ายยกย่องให้เป็นหนังสือที่มีมุมมองใหม่ ประยุกต์ได้กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จึงมีอิทธิพลอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการเชื่อมโยงระหว่างประชากรศาสตร์ อาทิ ขนาดของประชากรและโครงสร้างอายุกับนวัตกรรม และเป็นการประยุกต์ใช้ได้อย่างลึกซึ้งสำหรับการกำหนดนโยบายสาธารณะของรัฐในด้านเศรษฐศาสตร์และสังคม

เนื้อหา

เริ่มด้วยบทนำที่เกริ่นถึงสถานการณ์ที่หลายประเทศมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ผู้เขียนยกตัวอย่างประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีการปฏิวัติอุตสาหกรรม ประชากรมีรายได้สูง มั่งคั่งขึ้นในช่วง 40 ปีที่ผ่านมา ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนได้เปลี่ยนจากประเทศล้าสมัยมาเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจใหญ่เป็นลำดับที่สองของโลก โดยส่งเสริมการทำวิจัยและพัฒนาด้วยงบประมาณจำนวนมาก นวัตกรรมก็ถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจึงจะเห็นว่า ประเทศที่มีประชากรจำนวนมากได้สร้างโอกาสทาง

ธุรกิจกับการนำนวัตกรรมมาใช้ และประสบผลสำเร็จโดยเห็นได้ชัดจากประเทศที่มีประชากรจำนวนมากหรือมีเมืองขนาดใหญ่จำนวนมาก เช่น บริษัทยักษ์ใหญ่อินเทอร์เน็ตของจีน คือ Alibaba ที่ประสบความสำเร็จ จนทำให้ประเทศมหาอำนาจหลายประเทศถูกจับจ้องว่าสามารถสร้างนวัตกรรมได้ทัดเทียมจีนและอินเดียหรือไม่ และบริษัททางด้านเทคโนโลยีต่างๆ ที่ประสบความสำเร็จนี้ มีปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประสบผลสำเร็จก็คือ ทรัพยากรมนุษย์ กล่าวคือ เรื่องประชากรศาสตร์เป็นปัจจัยที่สำคัญมากกว่าสิ่งอื่น

การทำวิจัยเกี่ยวกับประชากรศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงหรือสังคมสูงอายุกับผลกระทบยังมีค่อนข้างจำกัด อาจเป็นเพราะยังเป็นปรากฏการณ์ใหม่ หลายคนมองว่าสังคมผู้สูงอายุเป็นปัญหาของการจัดการการคลังสาธารณะและระบบของการจัดสวัสดิการและผลประโยชน์ มีผู้เชี่ยวชาญจากงานจำนวนมาก ทำให้เกิดค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูผู้สูงอายุจำนวนมาก และค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นนี้ก็ทำให้บุคคลวัยทำงานถูกเรียกเก็บภาษีอากรมากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นรายการค่าใช้จ่ายของผู้สูงวัยกับคนหนุ่มสาวก็แตกต่างกัน ผู้สูงวัยจะใช้จ่ายเกี่ยวกับบ้านและรถยนต์น้อยกว่า แต่ต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาลและการท่องเที่ยวมากกว่า สิ่งที่จะเกิดตามมาคือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างค่าใช้จ่ายในระบบเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมทั้งหมด นั่นคือ รายได้ต่ำแต่อัตราการบริโภคสูง ตลาดทุนย่อมได้รับความเสียหาย

แต่ปัญหาต่าง ๆ ของผู้สูงวัยดังที่กล่าวมาเป็นผู้เขียนเชื่อมั่นว่าเป็นเรื่องเล็กและสามารถจัดการได้ ปัญหาที่เป็นพื้นฐานและไม่สามารถแก้ไขได้ คือ ความอ่อนแอของการเป็นเจ้าของธุรกิจและนวัตกรรมและการสูญเสียพลังของประชากรในภาพรวม จะเห็นว่าคนวัยหนุ่มสาวนั้น การมีอำนาจทางการเมือง การมีตำแหน่ง มีทักษะต่อยอดกว่า การเข้าถึงแหล่งเงินทุน มีน้อยกว่าวัยสูงอายุ แม้ว่าเขาจะมีร่างกายที่แข็งแรงกว่า เหล่านี้เรียกว่าเป็นการหมดพลังการแสดงออกถึงความเป็นเจ้าของธุรกิจและการสร้างนวัตกรรมจึงมีน้อย และจะกลายเป็นปัญหาของทุกประเทศต่อไปในอนาคต

ในครั้งแรกของหนังสือเล่มนี้ (บทที่ 1-5) **บทที่ 1** เป็นการวิเคราะห์ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและเหตุการณ์ที่ได้รับผลกระทบจากอิทธิพลของเรื่องประชากรศาสตร์และแนวโน้ม แสดงให้เห็นอัตราการเกิดของประเทศในทวีป

ต่างๆ และแนวโน้มของการเป็นสังคมผู้สูงวัยจากเหตุที่มีอัตราการเกิดต่ำ จำนวนบุตรลดลง แต่มีอายุขัยเฉลี่ยสูงขึ้น และจากทฤษฎีการพัฒนาเมืองที่กำหนดความเป็นชนบทไป การดำรงชีวิตของประชากรอยู่ในเมืองมหานครมีมากขึ้น การมีจำนวนบุตรลดลงเป็นเพราะค่าครองชีพที่สูงขึ้น สตรีมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงขึ้น ความกดดันในอาชีพ ความต้องการประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานทำให้สตรีครองตนเป็นโสด สิ่งบันเทิงรูปแบบใหม่ อาทิ เกมคอมพิวเตอร์ได้กลายเป็นของเล่นยามว่างของคนหนุ่มสาว การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรศาสตร์เริ่มขึ้นพร้อมกับเรื่องราวที่คาดไม่ถึงกำลังจะตามมา **บทที่ 2** เป็นการอธิบายว่าปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ 3 ด้าน ได้แก่ ขนาด การรวมกลุ่ม และโครงสร้างอายุ เป็นสิ่งขับเคลื่อนที่สำคัญให้เกิดนวัตกรรมที่มีศักยภาพ และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีก็สามารถสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้นในระยะสั้น มีการหยิบยกทฤษฎีของนักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษ Thomas Malthus, Adam Smith, นักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกัน คือ Paul Romer มาอธิบายปรากฏการณ์ตรรกะเกี่ยวกับประชากรศาสตร์และรายได้ไว้ด้วย นอกจากนี้ยังได้อธิบายว่า นวัตกรรมเป็นสิ่งจำเป็น การผลิตเครื่องมือใหม่ๆ ทำให้แทนที่มนุษย์หรือมาแทนที่งานที่ต้องทำประจำซ้ำ ๆ ได้ และมีความสำคัญกับประเทศที่มีรายได้ปานกลางเพื่อเปลี่ยนผ่านไปเป็นประเทศที่มีรายได้สูงได้ อธิบายถึงนวัตกรรมแนวหน้าซึ่งต้องประกอบด้วย 1) ทฤษฎีเชิงวิชาการ 2) การพัฒนาที่สำคัญในกระบวนการและเทคโนโลยี 3) เทคโนโลยีและผลิตภัณฑ์ใหม่ 4) รูปแบบธุรกิจหรือรูปแบบองค์กรใหม่ 5) บริบทสร้างสรรค์ เช่น บทเพลง ภาพยนตร์ เกมส์ ทั้ง 5 นวัตกรรมที่แตกต่างกันนี้ย่อมต้องการระบบเศรษฐกิจและระบบจิตใจที่แตกต่างกัน ระดับของนวัตกรรมอาจมีทั้งแบบสร้างใหม่ทั้งหมดหรือทำต่อเนื่องจากเดิมเช่นเดียวกัน สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงก็สามารถนำไปสู่นวัตกรรมใหม่ เช่น การขนส่งแบบใหม่ เทคโนโลยีการสื่อสารแบบใหม่เป็นต้น **บทที่ 3** อภิปรายว่ามุมมองด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ อัตราการเกิดต่ำหรือการสนับสนุนผู้สูงวัย มีผลกระทบกับการคลังสาธารณะ การว่างงาน ธุรกิจด้านสุขภาพ ความไม่เท่าเทียมกันในสังคม การอพยพย้ายถิ่นฐาน และภาวะเงินเฟ้อ ตัวอย่างเช่น การขาดแคลนแรงงานทำให้เกิดนวัตกรรมหุ่นยนต์ ผู้สูงวัยบริโภคน้อยทำให้วงจรของการเติบโตทางเศรษฐกิจต่ำ

เป็นต้น **บทที่ 4** เป็นการอธิบายถึงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม พลังงานสะอาด (clean energy) การผลิตอาหารสู่ตลาดโลก การขาดแคลนน้ำ การอนุรักษ์ทรัพยากร ความแออัดของชุมชน มลภาวะ การสร้างเมกะซิตี ผลกระทบของประชากรศาสตร์ในเชิงเศรษฐกิจ ได้แก่ การมีและการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ รวมไปถึงผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม **บทที่ 5** อภิปรายถึงนโยบายที่จำเป็นต้องนำมาดำเนินการเพื่อรักษาพลังและสร้างนวัตกรรมจากคนวัยหนุ่มสาวในสังคม ทางเลือกของนโยบายเหล่านี้ เช่น นโยบายการมีบุตร นโยบายด้านการศึกษา และนโยบายการอพยพย้ายถิ่นฐานแบบเปิด เป็นต้น

ส่วนในตอนที่สองของหนังสือ เป็นการยกกรณีศึกษาของประชากรศาสตร์และนวัตกรรมของประเทศต่าง ๆ เช่น **บทที่ 6** ประเทศญี่ปุ่น เป็นประเทศแรกในโลกที่ได้รับผลกระทบจากการเป็นสังคมผู้สูงอายุ ข้อคิดที่สำคัญของบทนี้คือ การมีบทบาทมากของผู้สูงอายุในประเทศที่เป็นสังคมผู้สูงอายุ เมื่อผู้สูงอายุมีจำนวนมากส่งผลให้คนหนุ่มสาวลดบทบาท ลดความสำคัญของตนเอง เพราะความต้อกว่าในหลายด้านเมื่อเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุ จึงทำให้ญี่ปุ่นเป็นสังคมที่หมดยุคและจะส่งผลให้เศรษฐกิจหรือการมีความก้าวหน้าทางธุรกิจด้อยลง **บทที่ 7** ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จัดเป็นประเทศที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมสูงและก้าวหน้ามากจนมีบทบาทสำคัญในโลก มีการผลิตเทคโนโลยีที่ล้ำสมัย มีการลงทุนสำหรับการวิจัยเพื่อสร้างนวัตกรรม แต่ยิ่งเจริญก้าวหน้ามากเท่าใดก็จะพบความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำหรือช่องว่างระหว่างรายได้ของประชากรด้วยนอกจากปัญหาที่กล่าวมา จีนก็มีผลกระทบอันเนื่องมาจากประชากรศาสตร์อีก ก็คือ มีความเสี่ยงกับการปฏิรูปโครงสร้างทางการเมือง ความเสี่ยงกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและปัญหาสิ่งแวดล้อม ในบทนี้ผู้เขียนให้มุมมองของการคัดค้านนโยบายมีบุตรหนึ่งคนของรัฐบาลโดยเสนอให้มีบุตรเพิ่มขึ้นอันเนื่องมาจากการลดจำนวนประชากรมาก ๆ จะมีผลกับการพัฒนาเศรษฐกิจและได้แสดงสถิติแนวโน้มของปัญหาดังกล่าว **บทที่ 8** สหรัฐอเมริกา ในประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่าปัญหาของการอพยพย้ายถิ่นฐานมากและปัญหาความไม่เสมอภาคเท่าเทียมเป็นประเทศที่แข่งขันกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในเรื่องการเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจและการเป็นตลาดสินค้าและแรงงาน มีความได้เปรียบใน

เรื่องของการอพยพของผู้คนจากแหล่งต่าง ๆ มาอาศัย ถือว่ามีแรงงานที่ดี มีความได้เปรียบในการใช้ภาษาอังกฤษมีภาวะการมีบุตรมากกว่าจีน ทำให้มีประชากรวัยแรงงานที่ได้เปรียบ **บทที่ 9** ยุโรป ซึ่งถูกจัดว่าเป็นกลุ่มประเทศสำคัญที่เป็นตลาดขนาดใหญ่สำหรับสินค้าและแรงงาน และ **บทที่ 10** อินเดีย จัดว่าเป็นประเทศที่มีประชากรมากและมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ เนื่องจากเศรษฐกิจที่เติบโตทำให้นักศึกษาอินเดียได้มีโอกาสเรียนมากขึ้นประกอบกับใช้ภาษาอังกฤษได้ดี ถือว่าเป็นจุดที่ได้เปรียบ อินเดียมีการพัฒนาบริษัทรับจ้างเหมาบริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในระดับชั้นนำของโลกทำให้ยกระดับรายได้สูงขึ้นอย่างมาก มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่นักวิชาการคาดว่าจะเติบโตร้อยละ 7 ยาวนานไปอีก 15 ปีในอนาคต และจะมีรายได้ของประชากรสูงถึง US\$8,000 ในปี 2030

บทวิจารณ์

Liang มีมุมมองว่าประชากรศาสตร์มีบทบาทสำคัญอย่างมากที่มีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจและนวัตกรรม การแข่งขันทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นมีลักษณะแตกต่างจากที่เคยเป็นในอดีต ในอดีตนั้นประเทศต่าง ๆ แข่งแย่งดินแดนหรือไม่ก็ทรัพยากรธรรมชาติ บ่อยครั้งก็นำไปสู่การทำสงครามแย่งชิง แต่ปัจจุบันเป็นการแข่งขันด้านนวัตกรรมและทรัพยากรมนุษย์ ผลประโยชน์ของนวัตกรรมไม่เพียงแต่ส่งผลถึงเจ้าของนวัตกรรมเท่านั้นแต่ยังกระทบกับส่วนอื่น ๆ ของโลก ปัจจุบันเป็นการสร้างทุนมนุษย์ การส่งเสริมการศึกษา และเป็นการแข่งขันด้านประสิทธิภาพสติปัญญา ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ชุมชนเมืองมีเพิ่มมากขึ้น มีการปรับเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมอุตสาหกรรม ความเจริญทางวัตถุมีมากแต่ขณะเดียวกันจำนวนบุตรก็ลดลง สิ่งเหล่านี้นำไปสู่ปัญหาสังคมรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบอย่างเห็นได้ชัด คือ ปัญหาขาดแคลนแรงงาน ในแง่ของประชากรมีอยู่ 3 ประเด็นสำคัญ คือ ขนาดการรวมกลุ่มกัน และโครงสร้างอายุ โดยขนาดส่งผลกระทบต่อการจัดหาและความต้องการ (demand and supply) รวมถึงตลาดสินค้า ประเทศที่มีประชากรมากก็เป็นแหล่งตลาดที่ใหญ่กว่าประเทศที่มีขนาดเล็กกว่า พลวัตของประชากร ความเป็นเมืองและชนบท เงื่อนไขในปัจจุบันและอนาคต ย่อมส่งผลกระทบอย่างใหญ่หลวงต่อเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมถึงเรื่องอื่น ๆ ส่วนการรวมกลุ่มกัน

ก็หมายถึงขนาด ชุมชนที่หนาแน่น ก็เป็นประโยชน์ต่อห่วงโซ่อุปทานที่สร้างสรรค์ความคิดใหม่ นอกจากนั้น ในหมวดสุดท้ายของหนังสือเล่มนี้ยังได้นำตัวอย่างเฉพาะด้านและ

การนำแนวคิดนี้ไปใช้ในประเทศที่มีสังคมขนาดใหญ่ เช่น สหรัฐอเมริกา ยุโรป จีน ญี่ปุ่น และอินเดีย

บรรณานุกรม

Liang, James Jianzhang. (2018). The Demographic of Innovation: Why Demographic is a Key to the Innovation Race. Hong Kong: Wiley.